

21. 4. 2005

ID: 32708

Obecná odpovědnost za škodu

Jestliže otci dítěte vzniknou zbytečné náklady v důsledku toho, že matka, již bylo nezletilé dítě svěřeno do výchovy, zmaří styk otce s dítětem, upravený soudním rozhodnutím nebo dohodou rodičů, jedná se o její obecnou odpovědnost za škodu, založenou na principu presumovaného zavinění.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 2289/2002, ze dne 30.9.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce O. R., zastoupeného advokátem, proti žalované Dr. I. K., zastoupené advokátem, o 71.800,- Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 17 C 363/2001, o dovolání žalované proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 24. července 2002, č. j. 54 Co 151/2002-45, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 24. 7. 2002, č. j. 54 Co 151/2002-45, ve výroku o povinnosti žalované zaplatit žalobci částku 35.900,- Kč s 8 % úrokem od 14. 7. 2001 do zaplacení a ve výroku o nákladech řízení se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení. Jinak se dovolání zamítá.

Z odůvodnění :

Obvodní soud pro Prahu 5 rozsudkem ze dne 12. 3. 2002, č. j. 17 C 363/2001-27, zamítl žalobu s návrhem, aby byla žalované uložena povinnost zaplatit žalobci 71.800,- Kč s 10 % úrokem ode dne 14. 7. 2001 do zaplacení, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Při svém rozhodnutí vycházel ze zjištění, že podle rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 20. 10. 1998, sp. zn. 5 P 26/96, který nabyl právní moci dne 19. 12. 1998, je žalobce oprávněn stýkat se nezletilým J. R. mj. dva týdny o letních prázdninách vždy od pátku 17.00 hodin na počátku styku do neděle 17.00 hodin na konci styku, přičemž termín styku sdělí žalobce žalované nejpozději do 30. 4. každého roku. V lednu 2001 zakoupil žalobce v cestovní kanceláři L. v P., T. 51 zájezd do ciziny pro 2 osoby v ceně 71.800,- Kč, kterou zaplatil. Dopisem ze dne 7. 3. 2001 žalobkyně žalobci oznámila, že nezletilý J. má v době od 10. 7. 2001 do 5. 8. 2001 naplánovány neměnné aktivity a ve zbývajících dobách prázdnin je žalobci k dispozici. Žalobce dne 4. 4. 2001 podal návrh na výkon rozhodnutí o úpravě styku s nezletilým s odůvodněním, že žalovaná zmařila jeho styk se synem o víkend 16. 3. 2001 a že mu sdělila, že syn má od 10. 7. do 5. 8. 2001 neměnné aktivity, přičemž žalobce zajistil pro syna letní dovolenou u moře v termínu od 13. 7. do 29. 7. 2001. V rámci tohoto řízení byla žalovaná výzvou ze dne 5. 4. 2001 soudem vyzvána, aby nemařila styk otce se synem o letních prázdninách. Dne 24. 4. 2001 poslal žalobce žalované oznámení o termínu prázdnin s tím, že nezletilého J. převezme v pátek 13. 7. 2001 a předá v neděli 29. 7. 2001. Dopisem ze dne 3. 5. 2001 žalovaná opět sdělila žalobci, že nezletilý J. se v tomto termínu nemůže účastnit styku s otcem, neboť má sportovní soustředění a následně rodinnou zahraniční dovolenou, čehož se chce zúčastnit. Syna J. žalobci dne 13. 7. 2001 nepředala a v důsledku toho žalobce zrušil zájezd pro dvě osoby v termínu od 14. 7. 2001 do 29. 7. 2001, přičemž stornovací poplatek činil 100 % zaplacené částky. Obvodní soud neshledal důvodným nárok žalobce na náhradu škody ve výši 71.800,- Kč, která mu byla způsobena tím, že mu žalovaná dne 13. 7. 2001 nepředala syna J. Vyslovil názor, že škodou je částka odpovídající ceně zájezdu pro jednu osobu a nikoli cena celého zájezdu pro dvě osoby, protože žalobci nebránily žádné objektivní skutečnosti, aby se on zájezdu zúčastnil. Věc posoudil podle ustanovení § 420, § 415, § 417 a § 3 odst. 1 obč. zák. a konstatoval, že žalovaná nepředáním dítěte sice porušila svou právní povinnost, avšak plně splnila prevenční povinnost dle § 415 obč. zák., když již počátkem března oznámila žalobci termín, ve kterém měl syn naplánovány své aktivity (sportovní soustředění) a ve kterém se nemohl

účastnit dovolené se žalobcem, zatímco žalovaný, ač o termínu své dovolené věděl od ledna, oznámil jej žalované až koncem dubna 2001. Protože žalovaná vznik škody nezavinila, zprostita se odpovědnosti. Žalobce měl dostatek času, aby termín zájezdu pozměnil nebo jej s minimální ztrátou zrušil.

Městský soud v Praze k odvolání žalobce rozsudkem ze dne 24. 7. 2002 č.j. 54 Co 151/2002-45 změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku ve věci samé tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci částku 71.800,- Kč s 8 % úrokem od 14. července 2001 do zaplacení, jinak jej v tomto výroku potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud vycházel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně, shodně s ním posoudil uplatněný nárok podle § 420 obč. zák., neztotožnil se však s jeho právními závěry. Odvolací soud poukázal především na povinnost žalované předat dítě ke styku, když v souladu s pravomocnou úpravou styku jí žalobce oznámil termín o letních prázdninách do 30. 4. 2001, a žalovaná byla počátkem dubna 2001 soudem vyzvána, aby styk s otcem v době letních prázdnin nemařila. Za nesprávné označil závěry soudu prvního stupně, že žalovaná splnila svoji prevenční povinnost dle § 415 obč. zák. tím, že v březnu 2001 a květnu 2001 oznámila žalobci nemožnost předat nezletilého J. v požadovaném termínu pro jeho účast na sportovním soustředění, a že žalobce si škodu přivodil sám, když zájezd nestornoval dříve. Odvolací soud uložil žalované v rámci náhrady škody zaplatit žalobci celou částku 71.800,- Kč představující cenu zrušeného zájezdu nezletilého J. i žalobce, když uvěřil žalobci, že pokud by se zájezdu zúčastnil sám, vyčerpal by dovolenou, kterou plánoval strávit se svým synem.

Proti tomuto rozsudku podala žalovaná dovolání, ve kterém namítá, že bylo prokázáno, že škodu vzniklou žalobci v důsledku porušení povinnosti vyplývající ze soudního rozhodnutí nezavinila a že splnila svoji povinnost předejit hrozící škodě tím, že žalobci včas sdělila, že syna ke styku v žalobcem stanoveném termínu nepředá. Předat syna žalobci ke stanovenému styku objektivně nemohla, neboť syn od 11. do 19. 7. 2001 pobýval mimo domov v souvislosti s účastí na zájmové činnosti, a tento pobyt byl plánován dlouho dopředu. Dopisem ze 7. 3 a 3. 5. 2001 o tom žalobce informovala a tím splnila povinnost počínat si tak, aby ke škodě nedošlo, navíc nemohla ani vědět, že žalobci nějaká škoda vznikne. Nejpozději od začátku května žalobce věděl, že mu hrozí škoda, neměl žádný důvod předpokládat, že k pobytu syna mimo domov nedojde, avšak až do 13. 7. 2001 zaplacený zájezd nezrušil. Dovolatelka dále zpochybňuje platnost cestovní smlouvy, na jejímž základě žalobce zaplatil za zájezd předmětnou částku, neboť v řízení nebylo prokázáno uzavření smlouvy v písemné formě a smlouva byla uzavřena s cestovní agenturou, nikoliv s cestovní kanceláří. Částka 71.800,- Kč představuje podle jejího názoru bezdůvodné obohacení cestovní agentury L. získané plněním z neplatného právního úkonu, a protože žalobce platnou smlouvu neuzavřel, nemohla mu vzniknout škoda. Navrhla zrušení rozsudku odvolacího soudu a vrácení věci tomuto soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) přezkoumal napadený rozsudek podle § 242 odst. 3 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovolání, které je přípustné podle § 238 odst. 1 písm. a/ o. s. ř., je pouze zčásti opodstatněné.

Zcela správně posoudil odvolací soud uplatněný nárok podle § 420 obč. zák., podle něž každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti. Jestliže otci dítěte vzniknou zbytečné náklady v důsledku toho, že matka, jíž bylo nezletilé dítě svěřeno do výchovy, zmaří styk otce s dítětem, upravený soudním rozhodnutím nebo dohodou rodičů, jedná se o její obecnou odpovědnost za škodu, založenou na principu presumovaného zavinění. Jde o odpovědnost za přímé porušení právní povinnosti, jež pro matku dítěte vyplývá ze soudního rozhodnutí, popř. z dohody rodičů o styku s dítětem. Pokud by se styk otce s dítětem neuskutečnil z důvodu objektivní překážky na straně dítěte (typicky např. onemocnění dítěte), popř. pro jinou skutečnost, jež nastala nezávisle na vůli matky a bez jejího vlivu, nelze tento stav považovat za zaviněné porušení její povinnosti připravit dítě ke styku s otcem a předat mu je ve stanovenou dobu na určeném místě. Takové

objektivně dané důvody by sice vedly ke zproštění odpovědnosti za škodu způsobenou nepředáním dítěte (§ 420 odst. 3 obč. zák.), avšak v případě existující objektivní překážky, bránící uskutečnit styk, přichází v úvahu odpovědnost matky za škodu tím vzniklou otci podle § 420 obč. zák., jestliže tato překážka nebyla otci včas sdělena a vznikly mu tak zbytečné náklady. Jde o odpovědnost nikoliv za přímé porušení povinnosti vyplývající z úpravy styku, nýbrž za nesplnění tzv. obecné prevenční povinnosti podle § 415 obč. zák., podle nějž je každý povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí.

Vzhledem k tomu, že účast nezletilého dítěte na sportovním soustředění a z toho plynoucí nemožnost předat jej řádně ke styku nelze v daném případě považovat za takové objektivně dané důvody, pro něž nebylo možno styk realizovat, je nadbytečné zabývat se námitkou v dovolání, že matka splnila prevenční povinnost podle § 415 obč. zák., když otce včas informovala o překážce, pro níž se styk neuskutečnil.

Z hlediska právního posouzení není rozhodující, zda a kdy se žalovaná dozvěděla, že žalobce zajistil pro syna zájezd do zahraničí a že s ním chce strávit dovolenou u moře. U odpovědnosti za škodu podle § 420 obč. zák. se uplatňuje presumpce nevědomé nedbalosti (škůdce nevěděl, že svým jednáním může způsobit škodu, ačkoliv to podle okolností předvídat mohl nebo měl). I pokud by žalovaná nebyla o zájezdu včas informována, jednalo se z její strany přinejmenším o nevědomou nedbalost a nemůže se proto odpovědnosti zprostit pro nedostatek zavinění (§ 420 odst. 3 obč. zák.).

K námitce dovolatelky, že žalobci škoda nevznikla, je třeba uvést, že v řízení bylo jednoznačně prokázáno, že žalobce zaplatil ve dnech 4. 1. a 25. 1. 2001 zálohu a doplatek na zájezd do hotelu Gloria - Grand Canaria pro 2 osoby (2 x po 35.900,- Kč), a protože zájezd byl 13.7.2001 stornován, nebyla mu platba vrácena. Ze zjištěného skutkového stavu tedy vyplývá, že žalobci vznikla majetková újma jakožto jeden z předpokladů vzniku odpovědnosti za škodu, a nelze proto přisvědčit námitce dovolatelky, že rozhodnutí odvolacího soudu vychází v tomto směru ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování [§ 241 odst. 3 písm. c) o. s. ř.]. Vzhledem k tomu, že k poskytnutí zájezdu nedošlo z důvodu storna ze strany zákazníka, nebylo pro rozhodnutí o uplatněném nároku na náhradu škody rozhodující zjištění, zda cestovní smlouva byla uzavřena v písemné formě či zda cestovní agentura L. byla poskytovatelem zájezdu či jen zprostředkovatelem.

Odvolací soud sice správně posoudil otázku vzniku škody na straně žalobce i protiprávního jednání žalované, nelze se však plně ztotožnit s jeho závěrem o příčinné souvislosti mezi rozsahem škody a protiprávním jednáním žalobkyně. Soud prvního stupně na základě zjištěného skutkového stavu věci usoudil, že v příčinné souvislosti s nepředáním nezletilého otci ve stanovený termín je škoda spočívající ve stornovacím poplatku pouze za zájezd objednaný pro nezletilého J., protože žalobci nebránily žádné objektivní skutečnosti, aby se zájezdu zúčastnil. S odlišným názorem odvolacího soudu nelze souhlasit, neboť v důsledku jednání žalované, která žalobci nepředala nezletilého J., nemohl nezletilý odjet s otcem na zájezd. Žalovaná tak odpovídá za škodu vzniklou následkem nepředání dítěte, jež spočívá ve zbytečně vynaložených nákladech na zajištění programu a náplně po dobu styku pro syna. Jinak je tomu však v případě stornovacího poplatku za zájezd, který zaplatil žalobce pro svou osobu. Sama skutečnost, že žalovaná nedodržela termín předání dítěte otci, neznemožnila žalobci účast na zájezdu. Pokud žalobce stornoval zájezd pro svou osobu z důvodu, jaký uvažoval odvolací soud, tj. že by si tak vyčerpал svou dovolenou, bylo to jeho vlastní rozhodnutí, nikoli přímý následek jednání žalované.

Z uvedeného vyplývá, že z hlediska uplatněných dovolacích důvodů není rozsudek odvolacího soudu ve věci samé v rozsahu uvedeném ve výroku správný, a proto byl v tomto rozsahu a v závislém výroku o nákladech řízení zrušen a věc byla odvolacímu soudu vrácena k dalšímu řízení; jinak bylo dovolání zamítnuto (§ 243b odst. 2 o. s. ř.).

Další články:

- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výděлку \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)